

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

Et In octo Partes ... distincta ...

De Deo Vno, & Trino

Vindalium, 1646

Sect. IV. De diuinæ volitionis affectibus amicitia iustitia, misericordia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38742

SECTIO IV.

De Diuina volitionis affectibus amicitia iustitia, misericordia.

CONCLUSIO I.

IN Deo sunt quidam affectus voluntatis, non alij.) In primis quod amor fit in Deo probat S. Thomas 1. p. qu. 20. art. 1. quia primus motus voluntatis, & cuiuslibet appetitiuæ virtutis est amor; siquidem priores sunt actus respicientes bonum quam malum, cum hoc non sit obiectum nisi secundarium, & per aliud, nempe vt opponitur bono. Rursus cum illud sit naturaliter prius, quod est communius, inter actus qui in bonum feruntur prior erit amor quam alij; cum ille respiciat bonum in communi, reliqui vero in bonum ferantur sub aliqua speciali ratione cum ergo voluntas sit in Deo. vt superius visum est sequitur etiam in eo amorem esse ponendum.

Secundò, desiderium quatenus fertur in bonum proprium nondum obtentum,

non est in Deo, vt indicat S. Thomas ad 2. quia scilicet Deus nullo bono sibi proprio carere potest; est tamen in Deo desiderium respectu boni alieni quatenus verè nobis & sincerè optat beatitudinem, quam nondum possidemus.

Deinde gaudium, seu delectatio, propriè est in Deo, vt tradit S. Thomas ibidem, & ratio est manifesta, nam gaudiū est actus quo voluntas conquiescit in fruitione, seu possessione rei amaræ; at Deus in seipso perfectissimè quiescit, ergo in eo est gaudium respectu boni proprii. Imò cum Deus verè creaturas amet, consequenter de bono illarū gaudet, quando præsens est; sicut illud desiderat, quandiu obtentum non est.

Rursus in Deo est odium, vt perspicuū est ex verbis illis Sapientiæ 14. Odio sunt Deo impius & impietas eius, & ex illis Psal. 5. Odisti omnes qui operantur iniquitatem. Ratio autem est, quia cum Deus seipsū summopere diligat non potest nō odisse peccatum, quod ipsius maiestati & bonitati aduersatur, eique valde est iniuriosum. Hinc Deus peccatorem odit, non vt hominem, sed vt peccatorem; nec odio inimicitiae propriè dicto, sed abominationis, vt vocant.

Nec refert quòd Deus peccatori pœ-

nam infligat, non enim ex odio eam illi infligit, sed potius ex sincero affectu quo correctionem & salutem illius optat. Quemadmodum Pater non ex odio vel displicentia personæ, sed ex amore percutit filium suum virga: ut nempe deinceps à peccato absteat.

Præterea in Deo non est spes, cum omnia bona perfectè possideat; nec desperatio, cum nihil sit ipsi difficile, nedum impossibile; nec tristitia, cum hæc versetur circa malū præsens & inuoluntariū Deus autem nō sit capax vllius mali siue voluntarij, siue inuoluntarij, siue præsentis, siue futuri, nec audacia, cum hæc aggrediatur opera ardua & periculosa, qualia nulla sūt respectu Dei, qui cū infinitæ sit potētia, quicquid aggreditur summa facilitate, & sine vlllo periculo frustrationis ad optatū exitū perducit.

Tandem ira non est in Deo proprie, sed tantum metaphorice, ut sumitur ex Thoma in eadem responsione ad 2. & patet, quia ex communiore sententia, ira essentialiter supponit dolorem, siue tristitiam cuius vicem rependat; Deus autem non est capax tristitiæ ex iam dictis, ergo neque iræ proprie dictæ.

CONCLUSIO II. Deus creaturas rationales diligit vero amore ami-

amicitiæ.) Hoc patet primo ex iis locis Scripturæ, ex quibus constat homines iustos esse Dei amicos, vt cum Psal. 138. dicitur, Nimis honorati sunt amici tui deus, &c. & Ioan 15. Iam non dicam vos seruos, vos autem dixi amicos: Item ex Conc. Trident. sess. 6. cap. 6. vbi statuitur hominem per iustificationem fieri ex inimico amicum, porrò amicus est amici amicus, neque potest amicitia constare nisi inter duos se mutuo redamantes: quare cum homo iustus sit Dei amicus, necesse est vt vicissim deus sit hominis iusti amicus, seu quod illum ex vera atque sincera amicitia diligat.

Confirmatur, nam cum deus hominem iustum ex vera beneuolentia amet, optando ei verum & solidum bonum, vt ipsi bene sit; & aliunde homo per gratiam eleuetur ad statum supernaturalem, in quo fit quodammodo diuinæ consors naturæ, & acquirit ius ad beatitudinem, potestque Deum ex vera charitate diligere, nihil vetat quominus vera amicitia inter Deum & hominem reperiri valeat.

Neque refert quòd ex Philosopho 8. Ethic. 5. amicitia nõ sit nisi inter æquales, nõ enim opus est vt hoc intelligatur de æqualitate arithmetica, sed tantum

de geometrica, seu proportionis, qualis inter Deum & hominem iustum, per gratiam ad filiationem Dei eleuatum quodammodo reperitur. Præsertim cum ille eodem lib. Ethic. cap. 7. agnoscat speciem quandam amicitia inter superiores & inferiores, quam vocat supereminentia, qualem esse ait inter regem & subditum, inter Deum & hominem.

Nota 1. Deum non amare creaturas irrationales amore amicitia, aut beneuolentia, tum quia illud non potest terminare amorem amicitia, quod nequit redamare illum à quo diligitur, at irrationalia nequeunt redamare Deum: tum quia inter amicos debet esse communicatio mutua bonorum, & voluntatum consensio, quæ & similia nequeunt habere locum in irrationabilibus, vt perspicuum est: quare cum nos ea non amemus ex amicitia; multò minùs dici potest, quòd Deus illa hoc modo diligit.

Nota 2. non incongrue dici posse, Deum amare creaturas irrationales amore concupiscentia, tum quia illæ conducunt ad manifestationem attributorum diuinorum: tum quia Deus, licet non sibi; hominibus tamen eas concupiscit tanquam amicis, in quorum uti-

fitatem productæ sunt.

CONCLUSIO III. Deus magis diligit meliora.) Ita S. Thomas I. p. q. 20. art. 4 quod probat, quia deum magis diligere aliquid nihil aliud est quàm ei maius bonum velle; sicque eatenus aliqua sunt meliora, quatenus eis Deus maius bonum vult: vnde sequitur quòd meliora plus diligit.

Notandum autem primò, Deum magis Christum vt hominem diligere, quàm totam vniuersitatem creaturarum, vt habetur in responsione ad 1. quia vult illi maius bonum, nempe vt idem qui est homo, sit deus, per vnitatem personæ Verbi, quæ est essentialiter infinite perfecta.

Notandum 2. si fiat comparatio inter alios omnes homines, & omnes Angelos, etsi quoad naturalia bona Angeli à Deo magis amati fuerint quàm homines, aliunde tamen collectionem hominum magis esse dilectam, tum propter dignitatem quæ ex Verbi Incarnatione in totum genus humanum redundat, tum quia maiorem dilectionem erga homines deus ostendit, quàm erga Angelos, eò ipsò quòd illos per Verbi Incarnationem redimere voluerit, non istos.

An autem maior gratia, & gloria

fuerit collata toti collectioni hominū, quam omnibus simul Angelis, adeoque etiam ex eo capite homines magis dilecti fuerint, satis probabiliter determinari non posse existimo; cum non constet quantus sit Angelorum numerus, quantam gratiam acceperint in instanti creationis, quandiu, & per quales actus meruerint, &c.

Notandum rursus circa responsionem ad 3. esse præsumptuosum iudicare, an Deus magis Petrum quam Ioannem amauerit; quod puto debere intelligi cū aliqua modificatione, si quis nimirum vni parti tanquam certæ firmiter adhaereat, & aliam vt omnino improbabilem aut falsam respuat: hoc enim præsumptionem quandam & temeritatem præ se fert, cum ex sacris litteris vel aliunde non satis constet, quis prædictorum fuerit sanctior, Deoque charior; & pro vtraque parte afferri possint variae coniecturæ non spernendæ, quæ rem valde dubiam relinquunt.

Notandum præterea circa responsionem ad 4. si fiat comparatio inter innocentem & pœnitentem, cum 1. magis à Deo diligi, qui plus habet gratiæ & gloriæ, siue sit innocens, siue sit pœnitens, 2. si cætera sint paria, innocentem

magis diligi quàm pœnitentem: siquidem illud bonum cæteris paribus est dignius & amabilius, quod nullum supponit malum, quodque inuictam & nunquam interruptam perseverantiam in bono continet; quam id quod præcedentis sanctitatis iacturâ, & peccatum quod destetur necessario supponit; ac innocentia est bonum prioris generis, pœnitentia posterioris.

Notandum denique circa responsionem ad 5. si prædestinatus spectetur 1. pro tempore quo versatur in peccato mortali, sic eum à Deo non diligi, sed potius tanquam peccatorem odio haberi; cum contrà Deus ab æterno diligat reprobum, pro tempore quo gratia sanctificante instructus est. Si 2. pro tempore quo habet gratiam, tam in hac, quàm in futura vita, sic à Deo magis diligi quàm præscitum, quantumvis iustum: unde etsi Deus secundum quid magis diligat reprobum quàm prædestinatum, simpliciter tamen magis hunc quam illum diligit.

CONCLUSIO IV. In Deo est iustitia proprie & stricte sumpta, prout est specialis virtus ab aliis distincta.) Probat 1. quia Scriptura frequentissime indicat, Deum ex vera iustitia tri-

buere gloriam æternam, pro meritis bonorum operum: vt cum Matth. 20. proponit parabolam Patris-familias: conducentis operarios in vineam suam; & promittentis se illis daturum quod iustum fuerit, ac tandem post opus expletum reddentis vnicuique mercedem, & iubētis vt quisque tollat quod suū est.

Item quando Paulus 2. ad Timoth. 4. ait Reposita mihi est corona iustitiæ, quam reddet mihi in illa die iustus iudex; & Hebr. 6. Non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri: Nam corona iustitiæ operibus reddenda plane significat, in collatione beatitudinis exerceri iustitiam proprie dictam, ac prætereà nisi tale præmium deberetur ex iustitia, Deus non esset iniustus illud denegando: siquidem non ageret contra iustitiam proprie dictam, etsi ageret contra fidelitatem.

Probat 2. ex Patribus qui eidem sententiæ apertissimè fauent. August. lib. de natura & gratia cap. 2. Non enim, inquit, iniustus Deus, qui iustos fraudet mercede iustitiæ, & serm. 16. de verbis Apostoli, Tenemus Deum debitorem, debitor enim factus est, non aliquid à nobis accipiendo, sed quod ei placuit promittendo; & subdit, nos posse deo

dicere, redde quod promisti; quia fecimus quod iussisti. Bernardus tract. de gratia & lib. arb. ait. Paulum 2. ad Tim. 1. Dei promissum appellare suum depositum, & addit promissum quidem ex misericordia, sed iam ex iustitia persol- uendum. Similia habent alij passim.

Probatur 3. quia iustitia strictè sumpta est virtus reddens unicuique quod suum est, seu id ad quod habet ius propriè dictum, sed homines supposita Dei promissione, per bona opera acquirunt ius ad gloriam æternam, eamque ut sic respiciunt, tanquam rem suam, & sibi debitam, ut patet ex iam dictis; ergo virtus qua deus tribuit gloriam propter bona opera, est iustitia propriè dicta, ac proinde hæc in deo admittenda est.

Nota 1. nullam dicere imperfectionem, quòd deus propria sponte promittat hominibus præmium sub conditione operis, quòdque posito opere teneatur suis stare promissis: hinc enim non sequitur proprie, deum ipsum ordinari ad creaturas, sed tantum bona ipsius ex iustitia illis debita.

Nota 2. Deum non amittere perfectissimum dominiũ quod habet in creaturas, etsi supposito pacto dandi illis vitam æternam, non possit eas destruere; si-

cur non desinit esse perfectissime Dominus Angelorum, etsi supposito decreto quo statuit illos in æternū cōseruare, non possit illos in nihilū reducere; hinc enim tantum sequitur, dominium illud quoad talem vsum esse ligatum, qua in re nulla est imperfectio; cum eiusmodi impedimentum ex mero dei beneplacito, saltē radicaliter, & remotè oriatur.

Nota 3. etsi inter patrem & filium, vt sic non fit vera iustitia, esse tamen, si pater filio speciale bonorum dominium concedere velit. At deus concessit homini speciale dominium in suos actus, vultque vt per illos possit obtinere ius ad gloriam æternam.

Nota 4. licet deus nequeat propriè constitui debitor erga homines, id non impedire, quin bona illius hominibus debeantur. Ex qua distinctione varia loca Patrum in speciē pugnantia, possunt cōciliari; hincque lumen accipit egregius ille locus Augustini lib. 1. Confess. 4. Supererogatur tibi vt debeas, & quis habet quicquā nō tuum? Reddis debita, nulli debens, donas debita, nihil perdēs.

CONCLUSIO V. In Deo ponenda est misericordia.) Ita S. Thom. 1. p. q. 21. art. 3. vbi duo docet 1. misericordiam maximè esse Deo tribuendam, non quidem secundum passionis af-

fectum, sed secundum effectum: Deus enim non afficitur ex miseria alterius per tristitiam, sed repellit illius defectum, & miseriam iuxta illud Ansel. in Prosol. cap. 10. Misericors es, non quia tu sentis affectum, sed quia nos sentimus effectum, atque hoc sufficit ut misericordia sit in Deo propriè & formaliter.

Docet 2. defectus non tolli nisi per collationem alicuius perfectionis, conferre autem rebus perfectionem spectare ad quatuor virtutes, nempe ad bonitatem, iustitiam, liberalitatem, & misericordiam, sed cum aliquo discrimine; nam communicare perfectiones præcisè, pertinet ad bonitatem eò quòd bonum est sui diffusivum; eas verò conferre iuxta rerum proportionem, & naturalem exigentiam, spectat ad iustitiam legalem seu gubernatricem; quatenus autem Deus nullo modo attendens ad propriam utilitatem, & sine intuitu retributionis perfectiones largitur, hoc pertinet ad liberalitatem; quatenus denique omnes perfectiones à Deo rebus collatæ defectum aliquem expellunt, aut impediunt, sic spectat ad misericordiam latè sumptam, prout ad omnes creaturas etiam ratione carentes extenditur: ad eandem verò propriè & strictè

sumptam, ut versatur circa creaturas rationales; & beatitudinis capaces, si perfectio quam tribuit Deus, expellit miseriam proprie dictam, seu quæ veræ foelicitati opponitur.

Noea 1. ex art. 4. in quolibet opere Dei misericordiam & veritatem seu iustitiam inueniri: Iustitiam quidem, tum quia Deus non potest aliquid facere, quod non sit conueniens sapiētiae, & bonitati ipsius, eatenus sibi ex decencia debitum; tum quia quicquid in rebus creatis facit, secundum conuenientem ordinem & proportionem facit, prout exigit rerum natura & bonum vniuersis; misericordiam verò, tum quia opus diuinæ iustitiæ semper præsupponit opus misericordiae, & in eo fundatur creaturæ enim non debetur aliquid nisi propter aliud in ea præexistens, quod aut proximè, aut saltem remotè à sola bonitate diuina pendeat; tum quia ea quæ alicui creaturæ debentur, Deus ex abundantia suæ bonitatis largiùs dispensare solet, quàm exigit proportio rei, & iustitia gubernatrix tribuens vnicuique quod ipsius natura exigit. Hæc autem debent intelligi de iustitia, & misericordia latè & improptiè sumptis ut perspicuum est.

Nota 2. ex respons. ad 1. quædam opera tribui misericordiæ, quædam iustitiæ, quia in nonnullis magis apparet misericordia, & in aliis iustitia: vnde damnatio reprobatorum dicitur simpliciter opus iustitiæ, quia iustitia punitiua potiores partes in ea obtinet; in illa tamen apparet misericordia: non quidem totam miseriam depellens, sed etiam minuens, quatenus reprobi puniuntur citra condignum, id est, minori pœna quàm per se loquendo, & seclusa ordinatione Dei eorum peccatis sit debita; sicut vice versa prædestinati præmiantur ultra condignum, quatenus potuisset Deus sine iniustitia, minorem gloriam eorum operibus decernere, quàm de facto decreuerit,

SECTIO V.

De Prouidentiâ diuina & prædeterminatione Physicâ.

CONCLUSIO I.

POnenda est in Deo prouidentia.) Est de fide, vt patet ex Script. Sapient. 6. æqualiter cura est illi de omnibus: